

De Wissel

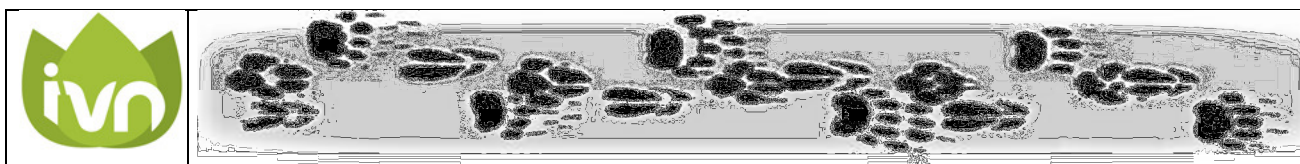
IVN afdeling Eijsden

September 2014

Jaargang 21 nummer 3

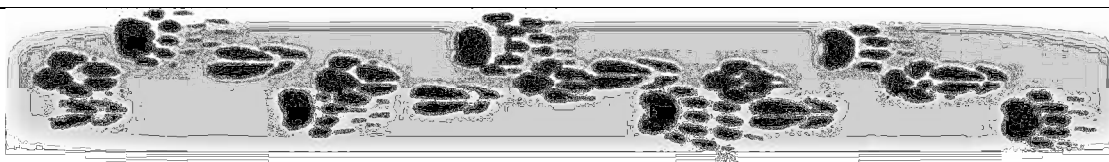
*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid*

INHOUD

Inhoud	2
Van De Redactie	3
Van Het Bestuur	3
IVN wandeling van Kalterherberg naar Robertville	3
Natuurwerkdag op zaterdag 1 november a.s.	4
Digitalisering (herinnering)	5
Wat is geweest	5
Eli Heimans in Epen (24 augustus)	5
Heimansweek	6
Florawerkgroep	6
Viskes vange (10)	7
De Meerval	7
Relictpopulatie?	7
Huidige situatie	8
De naam	8
Grote vissen	9
Verspreiding	9
Bijzondere Waarnemingen	10
Agenda 2014	15
Lezingen 2014	15
Het “Wandelschema” & “Korte Tour”	15
Programmaoverzicht 2014 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten	15
Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)	16
Bijzondere Waarnemingen <i>vervolg van pagina: 10</i>	16
Zorg om de Steenuil	18
Zomer 2014: Record nat en Oostelijke vossen gezien	20
Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!	26
Vakantiewaarneming:	18
Voor de knutselaars	26
Het Bestuur	28

walpot (drukkerij

VAN DE REDACTIE

De vakanties zijn voorbij. En de natste zomer sinds mensenheugenis. Naar elders in Europa gaan bracht vaak ook geen soelaas. Niet alleen in Limburg regende het!

Ondanks de regen is uw afdelingsblad toch weer rijk gevuld met waarnemingen. Met dit keer een uitgebreide bijdrage van de Vogelwerkgroep over de Steenuil en het broedonderzoek.

Dit soort bijdragen zien we graag! Dus bij dezen een oproep aan anderen dan onze vaste schrijvers om jullie ervaringen op papier te zetten en als kopij in te leveren. Verschijningsdatums staan op de laatste pagina. Kopij kan in 'word' formaat of 'platte tekst' aangeleverd worden. Foto's kunnen als jpg bestand aangeleverd worden.

Veel leesplezier!

Op de website van IVN Eijsden is regelmatig actueel nieuws te vinden. En, zoals u weet, ook de Wissel wordt daar gepubliceerd. (ivn.nl/afdeling/eijsden)

PDB

VAN HET BESTUUR

Het landelijk ledenbeleid van IVN is veranderd. Het is in de toekomst niet meer mogelijk om alleen lokaal lid te zijn van IVN Eijsden. Landelijke leden zijn tevens lid van IVN Eijsden. Op termijn zal het lidmaatschapsgeld voor leden naar € 24 gaan.

Om die reden heeft het bestuur van IVN-Eijsden besloten iedereen die tot nu alleen lokaal lid was, als donateur aan te merken. Hierdoor kan het oorspronkelijke bedrag voor lidmaatschap op € 11,50 gehandhaafd blijven. Donateurs hebben dezelfde rechten en mogelijkheden om aan verenigingsactiviteiten van IVN Eijsden mee te doen.

Mochten donateurs op eigen verzoek toch liever als (landelijk)lid aangemerkt te willen worden, verzoekt het bestuur hierover met een van de bestuursleden in contact te treden.

Het bestuur

IVN wandeling van Kalterherberg naar Robertville

Deze wandeling met busvervoer op zondag 26 oktober 2014 wordt georganiseerd door IVN Maastricht en IVN Eijsden.

U kunt kiezen voor een kortere wandeling van ongeveer 10 km en de langere wandeling van ongeveer 16 km.

Gestart wordt na de koffie vanuit Kalterherberg. De route van deze wandeling volgt grotendeels het gebied van de voormalige Vennbahn. Via de Kleine Roer en het bosgebied Küchelscheider Wald, wordt het Schwarzes Venn en Herzogenvenn gepasseerd. Na het bosgebied Rurbusch komen we uit op de golvende, met weilanden bedekte, hoogvlakte in de omgeving van Sourbrodt op een hoogte van rond de 580 meter.

Vervolgens dalen we af richting Robertville aan het gelijknamige stuwmeer. De dam van dit stuwmeer werd aangelegd in 1928 en heeft een hoogte van 55 m. Het meer van Robertville ligt op de rivier de Warche en heeft een oppervlakte van 62 hectare.

Na aankomst in Robertville aan het stuwmeer is de mogelijkheid om te genieten van een welverdiende versnapering. 16.45 uur vertrekken we weer met de bus weer naar Maastricht.

Informatie

De kosten van deze wandeling met busvervoer, voor leden van het IVN € 14,- en voor niet leden € 17,-.

Vertrektijden

Maastricht Emmaplein 08.30 uur.

Maastricht Station 08.40 uur.

Heer Akersteenweg 08.50 uur.

Nadere informatie en opgave graag per e-mail bij:

Maastricht: Herman Heemskerk ☎ 043 361 35 65

herman.heemskerk@home.nl

Eijsden: Jean Creuwels

043 361 61 95

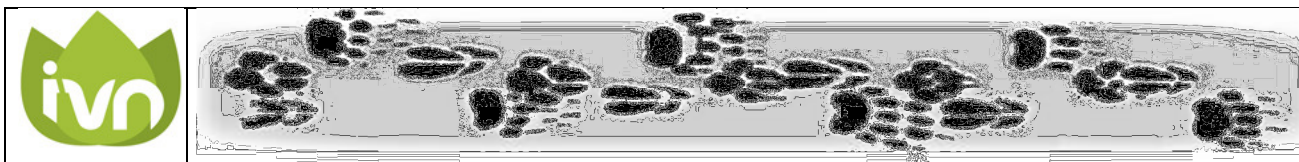
Natuurwerkdag op zaterdag 1 november a.s.

Ook dit jaar kunnen liefhebbers helpen met werken in de natuur. In Mesch, op het landgoed De Waardhoff, is er steeds wat te doen om die natuur een handje te helpen. Kappen, zagen, snoeien, maaien, vogelkastjes schoonmaken, poelen ontdoen van wildgroei, slepen, afvoeren, etc.

Zaterdag 1 november, tijdens de nationale natuurwerkdag, kunt u terecht. Vanaf 09.00 uur tot 13.00 uur. I.v.m. met catering graag van te voren opgeven. Indien mogelijk, en na overleg, graag eigen werktuigen meebrengen.

Het bestuur, p/a Jean Creuwels,

☎ 043 361 61 95, ✉ jeancreuwels.ivn@gmail.com

Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is

jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

Het bestuur

WAT IS GEWEEST

Eli Heimans in Epen (24 augustus)

Na een intensieve Heimansherdenkingsweek (juli 2014) wil IVN Heuvelland het gedachtegoed van Eli Heimans onder de aandacht brengen via maandelijkse tochten in Epen en omgeving.

Op zondag 24 augustus liepen we onder bijna ideale omstandigheden een eerste wandeling uit de reeks van 9 Eli Heimans-tochten. Mede door de aandacht in de media waren er 27 deelnemers.

Voor zondag 21 sept hebben we een vervolg in de reeks maar is de afstand heel beperkt. Daardoor is de wandeling ook meer toegankelijk voor veel meer mensen die (nog) niet de juiste conditie hebben.

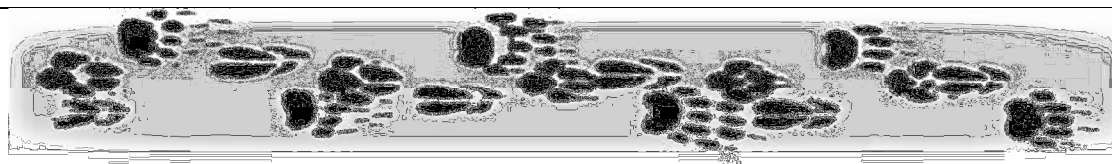
Wandelen...? Maar dan véél leuker...? Een echte aanrader voor iedereen! Deze zaterdag vertrekt om 14.00 uur vanaf Camping Rozenhof een vrij korte wandeling met tussendoor informatie. Slechts 4,5 km te gaan zou deze middag voor velen bereikbaar en begaanbaar kunnen of moeten zijn. Maar wel ruim 2 uur onderweg! Deze tijdsduur zal niet echt aan de hellingen liggen dus u krijgt onderweg veel informatie.

Het betreft een excursie rond de Belletbeek, Belletboomgaard, de Heimans-groeve en langs de Geul terug met uitleg over de verschillende grondsoorten en de bijbehorende vegetatie onder leiding van een IVN-gids.

Veel van de informatie is gebaseerd op een hoofdstuk van "Uit ons Krijtland" van Eli Heimans: "Oude grond, nieuwe grond". Kom mee en ontdek de natuurlijke schoonheid en een stukje achtergrond van het mooiste hoekje van ons land.

Natuurlijk willen de gidsen ca. 16.30 uur op het terras afsluiten en alle deelnemers mogen gerust aansluiten, graag zelfs!

Henri Thijssen/IVN Heuvelland

Heimansweek

In de Heimansweek heeft het IVN met 55 gidsen en helpers 500 deelnemers getrokken om mee te wandelen, mee te doen met workshops of kidsstruinctocht. Er was een vleermuizenlezing en -excursie (Jean was een van de gidsen), waar we drie soorten vleermuizen spotten, maar ook een IJsvogel.

Dit jaar was de Sterwandeling in de Regio aan de Heimansweek gekoppeld, en dat leverde weer bijzondere wandelingen en vermaak op.

7 Afdelingen liepen mee, waarbij onderweg Eli Heimans tot leven kwam via

zijn citaten en zijn belevingen van toen. Wat was er toen en wat kunnen we nu nog zien, dat hield ons de hele weg bezig. Rond 13.30 uur kwamen we bij de Heimansgroeve samen, waar IVN-Heuvelland ons gastheer was en ons een drankje en sterkoek aanbood. Uitleg over de Heimansgroeve en een floraquiz hield ons daar even bezig, voordat we konden doorlopen naar de Volmolen, waar een boerenlanddag werd gehouden. We konden daar voor een hevig bui schuilen, wat een "watergeweld" zou Eli hebben gezegd. Gelukkig terug naar het startpunt hielden we het droog. Het was een geslaagde Ster-Sterwandeling.

Om al deze wandelingen en ervaringen niet verloren te laten gaan is er een prachtig wandelboekje met 9 wandelingen rondom de Heimansgroeve bij Epen uitgebracht. Het is te koop bij het bestuur of bij Tineke.

In de winkel kost het boekje 12,95.

Tineke de Jong

Florawerkgroep

Het seizoen voor bloeiende planten was dit jaar veel vroeger, en door de afwisseling van warmte met veel regen was het ook groeizaam weer.

Dus de graslanden op de Waardhoff, zeker bovenaan in de boomgaard zag er nu helemaal niet schraal uit.

De ingezaaide akkers zijn nu na twee jaar van aanblik veranderd. Je ziet nu welke planten het sterkst zijn of op die grond het beste gedijt. We zagen bij onze rondgang toch nog veel diversiteit, maar niet meer massaal voorkomen van een bepaalde soort als Kaasjeskruid of Honingklaver. Wel was Pastinaak nu als een bos omhoog geschoten.

Je merkt ook dat er veel dieren gebruik maken van deze biotopen, sporen van Dassen, vogels, maar ook zichtwaarnemingen van vlinders.

Dit jaar ook de berm geïnventariseerd naast de ingang aan de Heiweg. Twee stukjes berm bevatten bijzondere planten als Grasklokje, Borstelkrans en natuurlijk Marjolein. We hopen dat het gevraagde maaibeheer door de gemeente wordt opgepakt om ook het ruigere deel van de berm aan te pakken, de vegetatie verbetert.

De Waardhoff wordt stapje voor stapje toegankelijker gemaakt, een tweede pad is pas aangelegd, overal tourniquettes en zelfs ludieke bankjes om van de rust of het uitzicht te genieten.

We hebben het ommetje Mesch ingediend bij het District in het kader van een ommettes project dat dit jaar nog een vervolg krijgt als wedstrijd. Misschien maakt Ommetje Mesch kans voor een prijs of als voorbeeld voor de opening van

het Provinciaalproject, een samenwerking tussen IKL, IVN en de Provincie.

Voor het wandelboekje zijn we bezig om geld bij elkaar te sprokkelen om het te kunnen drukken.

Tineke de Jong

VISKES VANGE (10)

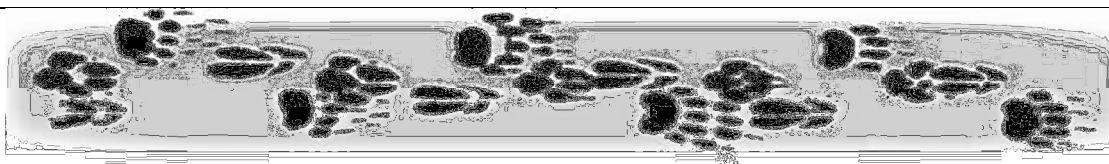
De Meerval

Als scholier las je dat er ergens in Nederland een zeldzame, grote zoetwatervis moest voorkomen: de Europese Meerval. Deze vis zou wel 2 meter groot kunnen worden en had een bijzonder uiterlijk. Een groot, afgerond en afgeplat lichaam, gladde huid, kleine ogen en 6 lange snor- en baarddraden. De plek waar deze bijzondere vis met donkergroene marmertekening voorkwam was al even bijzonder: de Westeinderplassen en de Ringvaart van de Haarlemmermeer. Hoe kon dat nu weer?

Relictpopulatie?

Uit het spaarzame leesmateriaal dat je in die tijd ter beschikking stond, bleek dat de Meervallen in de Haarlemmermeer "overgebleven" waren uit vroegere tijden: een relictpopulatie. Het vraagteken verdween daarmee niet. Uit de Nederlandse grote rivieren was de Meerval bij mijn weten niet bekend en Noord-Holland was verder omgeven door de zoute Noordzee en eveneens zoute Zuiderzee (het latere IJsselmeer). Hoe kon er dan een relictpopulatie in het historisch gezien vrij jonge poldergebied zitten?

Huidige situatie

In de loop van de jaren kwamen er berichten van hengelaars die in de Maas bij Caestert en Eijsden een Meerval aan de lijn kregen. In mijn herinnering was dit ergens in de jaren '80. Deze vissen waren niet al te groot. Welke zouden dit zijn? Internet met waarnemingsites bestond nog niet. Betrof het hier misschien een Amerikaanse soort Dwergmeerval? (de Bruine of de zeldzamere Zwarte Dwergmeerval?). Op dit moment komen er echter zeer grote Meervallen in de Maas voor, tot wel 2 meter groot: de Europese Meerval. Dezelfde soort dus als die in de Westeinderplassen. Laten we alvorens hierop in te gaan eerst maar eens kijken wat een Meerval eigenlijk is.

De naam

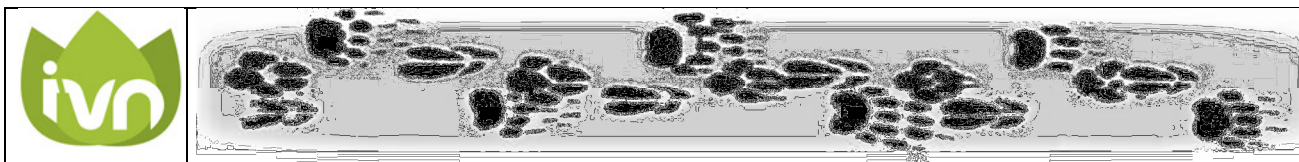
In mijn jongere jeugdjaren werd bij mijn weten eigenlijk niet over de Meerval gesproken aan de Maas bij Eijsden. Wat recent zoekwerk leverde als Nederlandse namen op: "Val", "Meerval" en "Visduivel". Het huidige Duits en Engels geven "Wels". Het Frans: "Silure glane". De Bruine Dwergmeerval is een Amerikaanse soort die al in de 19e eeuw werd ingevoerd in België (1884). Deze soort raakte ingeburgerd in enkele Midden-Limburgse beken en staat daar bekend als "Katvis" ("Katvusi"). Duits: "Zwergwels" of "Katzenfisch", Engels: "Brown Catfish" of "Brown Bullhead", Frans: "Poisson chat". Navraag bij enkele oudere Eijdsense vissers leverde op voor "Meerval": "Katvis" of "Sjnorvis" als ooit ergens gehoorde volksnamen, maar een echte overgeleverde volksnaam voor onze regio is mij niet bekend. Dat is dan ook weer niet verwonderlijk, omdat de Meerval hier waarschijnlijk geen bekende soort (meer) was. De oude Nederlandse volksnaam "Visduivel" slaat mogelijk op zijn vraatzucht, terwijl ook zijn vreemde uiterlijk hier kan meespelen.

De betekenis van het woord Meerval is niet geheel ontrafeld. Het eerste lid ("Meer") slaat waarschijnlijk op "grote zoetwaterplas". "Val" zou hetzelfde woord kunnen zijn als "Wal" in "Walvis" en "Walrus" (dit laatste zou dan overigens weer gelijk staan met "Walros", betekenis: Walvis-paard). Er zou ook nog een samenhang kunnen zijn met de draaiende, wentelende beweging van het dier (Duits: "Wels"). De stam van dit woord vinden we ook nog in ons woord "wals" (zowel de dans als het werktuig). Dit alles volgens De Vries en De Tollenaere in hun Etymologisch woordenboek. Een "allegäörke" dus ook hier weer aan verklaringen en moeilijk te ontrafelen.

De betekenis van het woord Meerval is niet geheel ontrafeld. Het eerste lid ("Meer") slaat waarschijnlijk op "grote zoetwaterplas". "Val" zou hetzelfde woord kunnen zijn als "Wal" in "Walvis" en "Walrus" (dit laatste zou dan overigens weer gelijk staan met "Walros", betekenis: Walvis-paard).

Er zou ook nog een samenhang kunnen zijn met de draaiende, wentelende beweging van het dier (Duits: "Wels"). De stam van dit woord vinden we ook nog in ons woord "wals" (zowel de dans als het werktuig). Dit alles volgens De Vries en De Tollenaere in hun Etymologisch woordenboek. Een "allegäörke" dus ook hier weer aan verklaringen en moeilijk te ontrafelen.

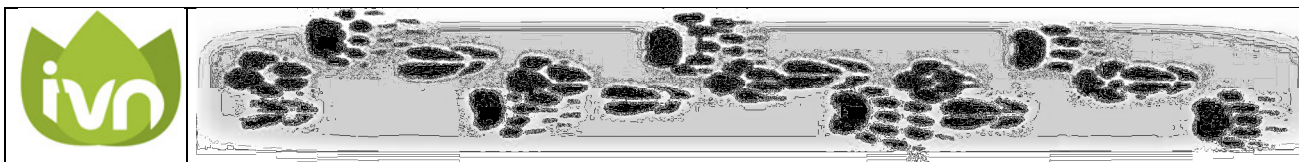
Grote vissen

Zoals hierboven is aangestipt, kunnen Meervallen erg groot worden. Zowel uit Nederland, België als ook de omringende landen zijn exemplaren bekend van over de 2m en 80kg. Met wat zoeken op internet zijn er daarbij al snel overtreffende trappen te vinden, die niet op Visserlatijn hoeven te berusten. Ook duikers maken melding van indrukwekkende beesten. Gevaarlijk voor de mens zijn ze voor zover bekend niet, hoewel er wel dieren tot de grootte van een Waterrat kunnen worden opgeslokt. Net zoals de Snoek eet de Meerval voornamelijk vis. Maar ook Kreeften, Kikkers en kleine watervogels worden gegeten. Normaal gesproken houdt de Meerval zich overdag en in de winter schuil in diepe bodemkommen. In de nacht gaat hij op jacht. Je zult hem dan ook niet snel zien, bijvoorbeeld vanaf de veerboot. In het voorjaar en in de zomer wordt er gepaaid (vooral 's nachts). Er worden hierbij vele tienduizenden eitjes afgezet in een door het mannetje gemaakt nest. Net zoals bij het Stekelbaarsje is er broedzorg door het mannetje. De eitjes worden steeds voorzien van zuurstofrijk water door waaierende bewegingen met de vinnen te maken en door de eitjes in de bek te nemen en weer uit te spugen. De jonge Meervalletjes voeden zich met allerlei kleine waterdiertjes en visbroed. De opgroeiende Meervalletjes kunnen vervolgens snel gaan groeien en de overblijvende exemplaren kunnen uiteindelijk wel 80 jaar oud worden.

Verspreiding

Hoe zit het nu met de verspreiding van de Meerval in Nederland? Gronovius schreef in 1754: "De meerval is menigvuldig in het Haarlemmermeer of in de naburige wateren". Ook Martinus Houttuyn schrijft in 1765 dat de "Meirval" in de "bogten en kreeken van het Haarlemmer-Meir" wordt gevonden, maar ook dat de "Meirval" meer een soort is van de rivieren in Oost-Europa (zoals de Donau) en niet zo zeer van de Rijn. Het Haarlemmermeer werd hierna in 1836 drooggemalen en het werd dé Haarlemmermeer (polder). De Meerval verdween hierbij grotendeels en bleef zich daarna als zeldzame vis handhaven in de Ringvaart en Westeinder Plassen. Mogelijk is de soort ooit via een oude tak van de Rijn in West-Nederland terechtgekomen. De directe verbinding met de Rijn kwam later te vervallen. De leefomstandigheden zijn voor de Meerval in de Rijn en andere wateren in Nederland daarna waarschijnlijk verslechterd, zodat de Meerval daar niet meer voorkwam. Er kon zodoende sprake zijn van een aparte populatie in het Haarlemmermeergebied. De Meerval is wel een inheemse vis in Nederland getuige fossiele vondsten van duizenden jaren oud in Flevoland. Ook wordt er gesproken van fossiele vondsten bij Namen (mogelijk uit de Romeinse tijd). Daar kunnen we misschien later nog eens op terug komen. Uit de Maas zijn in ieder geval geen waarnemingen bekend uit de 19e en de eerste helft van de 20e eeuw.

Waar komen de huidige Meervallen dan vandaan? De één zegt dat de grote

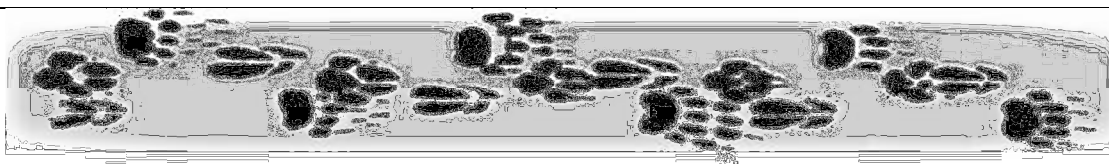

zomeroverstroming van de Maas in 1980 ervoor zorgde, dat gekweekte jonge Meervalletjes meegevoerd werden uit een kwekerij in Wallonië. De Atlas "Vissen in Limburgse Beken" van het Natuurhistorisch Genootschap zegt echter, dat de Meervalkwekerij bij Hoei pas sinds 1981 Meerval kweekt. Men denkt wel dat een uit de Maas gehengeld exemplaar in 1984 ter hoogte van de (Belgische) Voerstreek van deze kwekerij afkomstig zou kunnen zijn. Toen de Atlas verscheen (in het jaar 2000) was er nog geen sprake van officiële meldingen uit de Nederlandse Grindmaas. Uit de Zandmaas ten noorden van Roermond waren er wel al meldingen, de eerste uit 1983 van een wit exemplaar bij Beesel en veel meer meldingen vanaf 1992. Elders in Nederland (zoals in het IJsselmeer) begon de Meerval al eerder op te komen (sinds de jaren '70). Hierna is het hard gegaan. Het beeld is nu erg divers. Meervallen worden veelvuldig uitgezet in Duitsland, het jonge broed kan ontsnappen uit kwekerijen in bijvoorbeeld Wallonië en Flevoland, het rivierwater is warmer geworden door klimatologische factoren en menselijke activiteiten, de waterkwaliteit is in bepaalde opzichten verbeterd en we staan nu in verbinding met het Donaugebied door het Main-Donaukanaal, waar de Meerval vanouds van nature voorkomt. Al met al een interessante ontwikkeling. Als nu ook nog eens de nog grotere Steur terug zou kunnen komen in de Maas... Daar zijn zelfs historische meldingen van bij Eijsden...

Jacques Piters

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

- 20.05 Twee bevriende vrachtwagen chauffeurs melden dezelfde dode Das die Dhr. Hans Brabers op 18 mei meldde, langs de A2 ter hoogte van de afrit naar het tankstation. In Laag Caestert klinkt langs de Maas de roep van 2 Koekoeken. Langs de Bronckweg ligt een dode Hazelworm, 40 cm lang, blauw van de kou.
- 21.05 Met Irene tocht gemaakt door de Fagnes de Banneux. Geen zon, dus geen vlinders. Wel droog. Onderweg passeerden wij in de Fond Bastin een weiland dat vol stond met nagenoeg witte Gevlekte Orchissen. 's Avonds geen Dassen, wel een Zwarte Specht. Dat was 2 jaren geleden op die plek. De Vroedmeesterpadden roepen nog steeds.
- 23.05 Als onderdeel van een natuurtocht door het Bois de Seraing een tocht gemaakt door de ingewanden van de voormalige industrietoppers Tilleur, Seraing en Ougrée. Grenzend aan Luik. Je waant je in een oorlogsgebied. Allemaal verlaten fabrieken, dicht gespijkerde woningen etc.
- 24.05 Een fraaie rekel Vos komt met een omtrekkende beweging over een akker naar een dassenburcht waar hij naar binnen gaat. Verder niets meer. Het droogdal achter hoeve Op de Dries in Mesch, een product uit de ijstijd, is volledig kaal geslagen. Het was het fraaiste natuur gebied van Eijsden, lekker buiten welk verkeer dan ook. Een paradijsje. Nu zijn alle

struiken en planten op de beide hellingen grondig verwijderd. Ook de ingangen van de dassenburcht zijn allen dichtgemaakt en hermetisch afgesloten. Dat heet natuurbeheer door een boer. Zijn collega uit Mesch doet het trouwens ook goed, ook dit jaar de huiszwaluwnesten afgestoten. Ook een particulier langs de Klokkestraat ruimde weer de zwaluwnesten op. In Mesch is het goed wonen, maar die vervloekte natuur blijkbaar.

- 27.05 Het blijft altijd een bijzondere belevenis. Ik sta aan de rand van een pas gemaaid weiland, op 60 meter van een burcht met mogelijk Das en Vos. Op dat gras tientallen Konijnen ijverig bezig met eten en met elkaar. Om 21:45u komt er een moervos uit de dekking van de burcht en loopt onverstoord dwars door de Konijnen over het weiland weg. Die Konijnen zijn niet onder de indruk van de Vos, zij gaan met moeite een meter opzij en dan weer verder met eten. Zij weten blijkbaar dat ze vandaag geen prooi voor die Vos zijn. Als de moeder weg is komen de jonkies niet naar buiten, dus ik sta tegen beter weten in nog drie kwartier voor noppes te wachten. Geen Dassen. Ook moeder Vos keert in die tijd niet terug. Melding dode jaarling Das door Dhr. Vranken beneden langs de Heiweg.

- 28.05 De Soldaatjes langs de Muggenweg staan er nog, ze zijn wel uitgebloeid. Langs de Hutweg lopen weer vier zwarte ponymoeders met hun veulen.
- 29.05 Nog eens naar Snoravia geweest. De uitgebloeide Soldaatjes zijn lastig te vinden in het hoog opgeschoten groen. Ik vind een bosje van 4 stuks waarvan er nog 2 in volle glorie staan te pronken. Mijn tocht wordt begeleid door een Koekoek.
- 30.05 Irene ziet haar eerste Ree met kalfje.
- 31.05 Als afsluiting van mei vind ik een, al enkele dagen dood, jong Dasje op een burcht in de Cruijsgraef. 's Avonds geen Dassen wel 2 Steenmarters.

• 01.06 Juni begint voor mij met een dassenloze avondlijke observatie bij een burcht waar vorig jaar volop Dassen zaten. Wel in volle vaart voor mij een reebok achter een geit aan. Op de terugweg dan een jong Dasje voor mijn fiets op de Oude Molenweg. Een bekende plek waar ze altijd oversteken om Kersen te gaan eten.

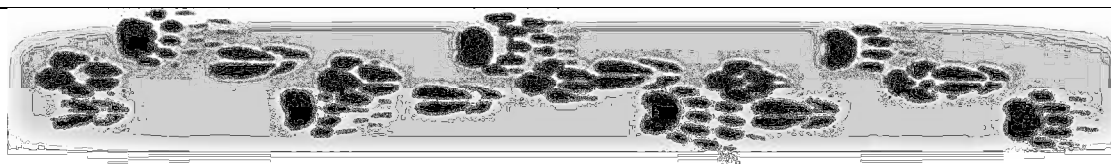
- 02.06 Eindelijk weer eens drie fraaie Hazen. Verder weer een dassenloze avond.
- 03.06 Zeven Dassen smullen om ca. 22.00 uur van de Kersen op ongeveer 500 meter van hun burcht. Ik tel vier jongen. Een Ree met haar kalf smullen van het gras. Liefst 4 (2*2) Steenmarters laten zich om 23.00 uur zien in De Stiegel aan mijn broer Henri. Neef Paul vangt 4 Meervallen, van 110 cm tot 151 cm lengte.
- 05.06 Bij de kapel van Oost-Maarland steekt een Wezel over. Ietsje ver-

der ligt een jonge Buizerd onder een boom. Blijkbaar uit het nest gevallen dat duidelijk te zien is hoog in de boom.

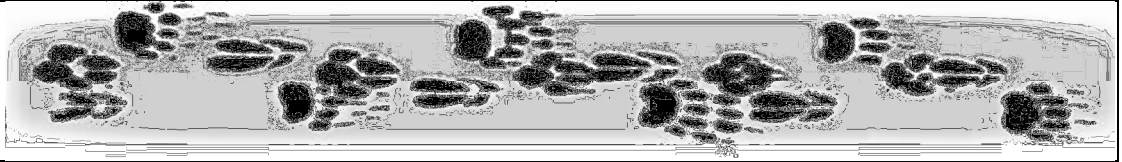
Via Dhr. Hub Reumers de Dierenambulance (0900-4433224) gebeld. Hopelijk vinden zij het dier nog levend.

- 07.06 Ik zie langs de Koeweg in Cadier en Keer zowaar 2 bloeiende exemplaren van de Bijenorchis staan!! Broer Jef ziet een jonge dode Das liggen langs de A2 ietsje ten noorden van de Pont d'Atlas in Luik. Wat een plek! Een goede kennis van broer Martin meldt dat hij tijdens zijn vakantie liefst 7 dode Dassen heeft zien liggen op en langs de Franse wegen.
- 08.06 Midden op de Oude Molenweg, ter hoogte van het groene kruisje van St. Amand, staat parmantig een Fazanthaan. Plantenman Nigel Harle gaat kijken naar mijn gemelde Bijenorchissen. Hij meldt: Jean beter kijken, het zijn er negen!
- 11.06 Weer geen Dassen wel weer concertje door Vroedmeesterpadden langs de Daor. Bevriende jagers melden 12 tot 18 Wilde Zwijnen op de Riesenbergr.
- 12.06 Ook voor Irene een dassenloze avond. Wel een Bunzing. Als compensatie Klungelkes bij Wojskop.
- 13.06 Tussen de Bieten op de Knuvelkes rent een angstig roepende jonge Kievit. Ma en Pa lijken zich er niets van aan te trekken, dartelen in de lucht. Voor mij weer geen Dassen, wel als compensatie een handvol Vuurvliegjes langs de Ezelsweg.
- 16.06 Op de Knuvelkes wordt al voor de derde keer dit jaar gras geoogst. Ma Ree en kalf staan om 13.30u rustig te grazen in een wei langs de Voerenweg.
- 17.06 De Bergnachtsorchissen zijn uitgebloeid, zij staan te pronken met hun vruchten. De Poppenorchis staat er beteuterd bij met een schriel stengeltje. Inmiddels ben ik ook een groeiplaats van Bokkenorchissen in "mijn" gebied te weten gekomen. Die staan nog in bloei. Volgend jaar dus werk aan de winkel om al die Orchideeën in de gaten te houden. Ik vind een dood Reekalfje vlak bij een burcht. Voor de helft al aangevreten door Vos of Das? De fazanthaan van 8 juni laat zich weer zien.
- 19.06 Broer Jef en zijn vrouw Cor worden om 06.30 uur gewekt door de zang van een Wielewaal! De kijker erbij maar het lukt niet de vogel te zien in de canadassen. Plots komt er nog een Wielewaal aangevlogen die de boomkruin ingaat. Enige minuten later vliegen beide vogels richting Maas. Nou opletten de komende dagen. Jef meldt ook maar weer eens een Ijsvogeltje.
- 19.06 In de Graaf de Geloeslaan worden de Platanen gecontroleerd op het voorkomen van de Massariaziekte. Dit is een schimmelziekte die zorgt dat takken plots en voortijdig afbreken. Voor de veiligheid van de weggebruikers is het verwijderen van de aangetaste takken een noodzaak.

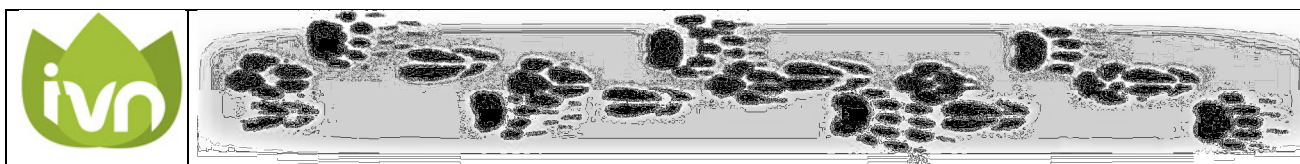
- 21.06 Ger Beckers ziet om ca. 20.25 uur een Oehoe op een grasland langs de Gronsvelderweg.
- 22.06 Op een Dassenburcht in Cadier en Keer verraden 4 jonge Vosjes mijn aanwezigheid. Spelend lopen zij zowat tegen mij aan en de Dassen die net ook buiten waren reageerden direct. Binnen en binnen blijven. Daar hielp de muziek uit het dorp niet aan.
- 23.06 Een moervos met 4 van haar jongen lopen om ca. 19.00 uur rustig te smikkelen onder de kersenbomen. Zij merken niet dat ik van op ca. 100 meter afstand vanaf de Voerenweg dat tafereel bekijkt.
- 24.06 Voor mij weer een dassenloze avond. Als troost Reebok in gezelschap van een spietser en een smalree. En op de terugweg een mannetje Vliegend Hert. Irene had meer Dassengeluk. Na vele, vele jaren ziet zij weer een stel Dassen met 4 jongen op de burcht waar zij ruim 25 jaar geleden haar eerste Das (Judocus) zag en vanaf die tijd is zij de allergrootste Dassenfan.
- 25.06 Twee fraaie Hazen op een weiland langs de Eikelweg.
- 26.06 Broer Jef heeft een week lang de oren gespitst om de Wielewalen weer te horen. Niet dus. Het waren blijkbaar 2 exemplaren op doortocht. Een dame uit Bruisterbosch meldt een dood jong Dasje op een veldweg. Twee oudere Dassen kwamen er op klaarlichte dag een kijkje bij nemen. Zeker Pa en Ma?
- 27.06 Met Joost e.a. een schitterende, pittige landschapstocht gemaakt ten zuiden van Namur. De lange autorit ten volle waard. Door het Bois Dave, Bois Lustin, Bois Nannine etc. etc. Topper de waarneming van meerdere Kleine IJsvogelvlinders. Wij hielden het droog. Echter, op de terugweg vanaf 20 km voor Luik viel de regen met bakken uit de hemel. Dat betekende stapvoets rijden op de autoweg! 's Avonds aan huis gekluisterd door die regen. Mevrouw Jeanne Warnier meldt een dode Hermelijn, een fraai diertje, langs de Trichterweg. Iets om op te zetten, Jean? Gezien de situatie met ons verenigingslokaal maar liever geen geld meer aan uitgeven. Joost meldt waarneming van Bijenorchissen op een plek die hij al vele jaren kent bij het Biebosch.

- 29.06 Irene vindt een dode mannetjes Das langs de weg in Crapoel.
- 01.07 Het is juli. Het aantal door ons waargenomen Dassen blijft ver achter bij vorig jaar. Worden de waarnemers oud? Wel constateren wij mogelijk een nieuwe vlindersoort. Tot voor enkele jaren zag je die zo nu en dan alleen verscholen achter een of meerdere stoere mannenruggen. Herkenbaar aan de frêle vorm en vaak een staartje. Dit jaar massaal te bewonderen. Alleen, soms met enkelen en nu ook al in grotere groepen. In alle mogelijke kleuren, met en zonder staartje. Hun naam: de Marianne Vossen.
- @ 03-07 Netty Hornstra meldt via email: de eerste Koninginnepage gezien, op de vlinderstruik. 's Nachts om 01:30: drie jonge (rans?)uilen op de pergola, vlak onder het slaapkamerraam! Locatie waarneming: Brikkenoven, Gronsveld
- 05.07 Al enige dagen worden er Wilde Zwijnen gezien op de Riesenberge e.o. Een jager schiet 2 jonge exemplaren dood. Ten noorden van de Kampweg zijn inmiddels al minstens 16 Vossen afgeschoten. Ik weet daar 6 moeren met hun 4 á 7 jongen zitten. De jagers kunnen dus nog vooruit. Twee Hazen in laagstam langs de Oude Molenweg.
- @ 06.07 Anita Kuklinski meldt per email: Ik weet niet of jullie dit al doorgekregen hebben, toen mijn man richting St. Geertruid reed rond 16:30u zondagmiddag 6 juli zag hij rechts bij de splitsing naar Moerslag al een "groot" dier liggen in de rechterberm. Dit zei hij mij pas op de terugweg rond 19:30u. Nog even gekeken aan de linkerkant (we kwamen nu vanaf de Bukel) maar niks meer te zien. Echter toen naar de rechterkant kijnde lag daar een hele kleine jonge Das.
- 06.07 Drie personen melden een dode Das langs de Geertruiderweg, vlakbij Moerslag. Een kleintje, blijkbaar een jong. Nog steeds geen Vinders op de vlinderstruiken.
- 07.07 Bronkmaandag in Oost, niet voor iedereen. Dhr. Vranken gaat niet op stap maar wel veld en bos in. Dus Jean: twee dode dassen, eentje bovenaan de Kampweg en eentje langs de Heiweg vlakbij Moerslag. Niet echt groot, jaarlingen dus. 's Avonds voor mij geen levende Dassen, wel 1 Vliegend Hert. Zus José telt 12 Dassen op haar plek in Voeren. Een wijfje dat met haar 5 jongen op pad gaat. Een grote Das met een jong die van ergens anders komen en haar passeren. En 4 jonge Dassen die op de burcht blijven spelen.
- 08.07 + 09.07 Twee regendagen achter elkaar en niet op pad. Dat is nog niet eerder gebeurd. Gelukkig is er de Tour.

Zie verder op pagina: 15

AGENDA 2014

Lezingen 2014

29 sept	Wegkruisen, Limburgse folklore; Spreker Dhr. Chris Willems	20:00 uur
27 okt	n.t.b.	20:00 uur
24 nov	n.t.b.	20:00 uur

Plaats Bibliotheek Eijsden aan de Kramsvogel 42.

Onderwerp Nader te bepalen, zie plaatselijk nieuws in De Etalage.

De bibliotheek is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Zodra verdere gegevens bekend zijn volgt tijdige publicatie in de regionale pers. Getracht zal worden in elke laatste week van een maand een spreker te vinden. Houdt de lokale pers dus in de gaten.

Het "Wandelschema" & "Korte Tour"

24 sept	Valkenburg, Klimmen en Walem	9 km	11.00 uur
22 okt	Bronnenwand. St.-Pieters-Voeren	9,5 km	11.00 uur
19 nov	Sippenaeken en Homburg	8,5 km	11.00 uur
21 jan	Schimmert naar Ravensbosch en Kloosterbosch	9 km	11.00 uur

Het programma is samengesteld door José Goessens, Marianne Schols en Anne van Santen. Vertrek Cultureel Centrum 11.00 uur via carpoolsysteem.

Bijdrage onkosten chauffeur € 2,50 per persoon, ongeacht de afstand. Deelname aan deze wandelingen geschied op eigen risico en verantwoording. Wandelingen zijn geschikt voor een ieder die goed ter been is. Wij gaan er vanuit dat iedere chauffeur een eigen inzittende verzekering heeft.

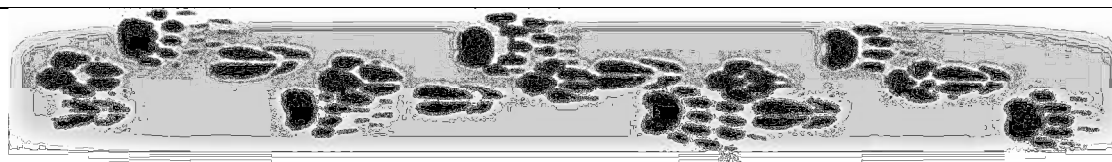
Anne van Santen, tel. 043-4094672

Programmaoverzicht 2014 Vogelwerkgroep excursies & bijeenkomsten

Datum	Tijd	Activiteit	Trefpunt/contact
SEPTEMBER			
Zaterdag 27	09.00	Excursie Eijsder Beemden	Eijsder Beemden
OKTOBER			
Zondag 5	08.00	Excursie Bichterweert	Dassenburcht
Zaterdag 25	09.00	Excursie Eijsder Beemden	Eijsder Beemden
NOVEMBER			
Zondag 9	08.00	Excursie Hamsterreservaat	Dassenburcht
Zaterdag 29	10.00	Excursie Eijsder Beemden	Eijsder Beemden
DECEMBER			
Zaterdag 27	10.00	Pimpelexcursie	Eijsder Beemden
Maandag 29	09.00	winterbekentelling - Voer	Kasteelpark
JANUARI 2015			
Dinsdag 6	19.30	Nieuwjaarstreffen	Dassenburcht

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Telefoonnummers:

Ed	409 10 24	Philippe	457 23 70	Wiel	408 19 41
Lydia	361 58 05	Thérèse	408 54 10	Frans	409 12 83

*Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen.
Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!*

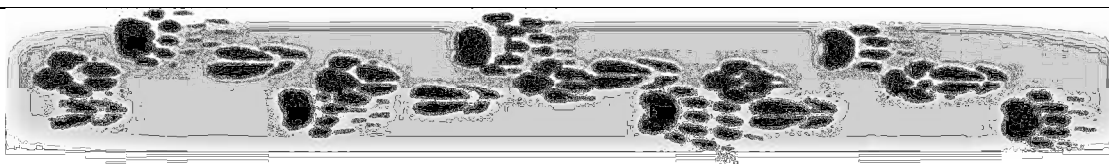
Ed Bayens

Werkgroep Flora werkgroep (voorheen: Bloeiende Bermen)

Ook in 2014 gaan we weer iedere laatste vrijdag in de maand op pad om planten en bomen te bekijken. We vertrekken steeds om 13.30 uur vanaf verschillende locaties. Het programma bespreken we in januari. Dus als je mee wilt lopen dan mail even tine-ke.de.jong@kpnplanet.nl

BIJZONDERE WAARNEMINGEN VERVOLG VAN PAGINA: 10

- 10.07 De spaarbekkens richting bos vanaf Voerenweg hebben alleen hemelwater, dat recht van boven komt, opgevangen. Het spaarbekken even verwijderd van de Voerenweg heeft wel water van elders verzameld. Regenwater komend van Sint Geertruid stroomt onder langs de bos noordwestwaarts en eindigt deels in dat bekken. Vandaar stroomt het over de Voerenweg en slaat linksaf richting Milieupark. De Daorgrubbe is veranderd in een beek. Ik zie 2* een Ree met haar twee kalfjes.
- 11.07 Met Henri e.a. een prachtige, pittige landschapstocht gemaakt rond het plaatsje Lincé ten westen van Sprimont.
- 14.07 Dhr. Souren, onze postbode, meldt deze keer een dode Das langs de Kommelsweg tussen Withuis en Mesch. Ik krijg informatie plus natuurlijk een grote vraag: de Das langs de Bukel van 6 juli jl. had vier afgezaagde poten!!! Mijn melders (zie 06.07) hadden dat blijkbaar niet opgemerkt vanaf de fiets. Ook lag de Das zonder poten aan de andere kant van de weg. Wie doet nu zo iets? Of was het een andere Das?
- 14.07 's Avonds geen Dassen op de burcht in het Mescher Plukbos. Wel een nest Bunzingen. Dat is voor het 3^e opeenvolgende jaar.
- 18.07 Bij de Juliana eik van Rijckholt foerageren elke dag een nest Witte Kwikstaarten, de 2 ouders en minstens 5 jongen.
- 20.07 Een tocht gemaakt over de geluidswal tussen de A2 en De Heeg. Het noordelijkste deel heeft als ondergrond mergel. Dat is duidelijk te merken aan de planten met hun kleurenpracht van wit (schermbloemen), geel (St. Janskruid, Boerenwormkruid) en blauw (Slangenkruid). Het zuidelijke deel heeft een zootje ongeregeld als ondergrond. Hier overheersen struiken, Brandnetels, Smeerwortel etc. De bramen smaakten overheerlijk. Op beide locaties echter een ding hetzelfde: geen vlinders te zien! Dan word ik overvallen door een fikse regenbui. Ik kan gelukkig drie kwartier schuilen.

- 20.07 Broer Jef ziet een dode Wasbeerhond liggen langs de weg van Nessonvaux naar Pepinster.
- 25.07 Een IJsvogel boven de Geul ter hoogte van de Heijmans Groeve.
- 28.07 Twee personen melden een dode Das langs de A2 ter hoogte van Vinkenslag.
- 30.07 Ik heb achteraf bekeken bitter weinig gezien de afgelopen maand.
- 01.08 Met Irene een bezoek gebracht aan de terrills Gosson I & II in St. Nicolas. Onderdeel van Le Pays des Terrils. Een project om de herinneringen aan het steenkolen tijdperk levendig te houden. Op en rond de steenberg is tegen alle verwachtingen in een heel bijzondere biotoop ontstaan. Informatie deels drietalig. Frans, Duits en Nederlands.
- 02.08 Dode Das langs de N278 bij kilometerpaal 5.7 ter hoogte van het Amerikaans kerkhof.
- 03.08 Dan toch. Op een witbloemige vlinderstruik in Nurop zeker 50 Kleine Vossen. Jacques Theunissen meldt een dode Das op de Ardense wegen.
- 08.08 Met Henri e.a. een landschapstocht gemaakt rond het Ardennen stadje Harzé ten zuiden van Aywaille.
- 12.08 Weer eens een fraaie Boshaas nabij de Fontijn. Op een akker bij St. Amand huizen al enkel dagen een 20-tal Nijlganzen.
- @ 13.08 Peter De Bie meldt via de IVN website: rond 09:00 op het knooppunt Kunderberg A79, aan begin afslag richting Aken een dode Das. Zo te zien een volwassen exemplaar, maar erg beschadigd.
- 13.08 Een Grote Gele Kwikstaart boven de Berwinne bij het bruggetje. Tien minuten later ook eentje boven de Voer.
- 16.08 Dhr. Pim v.d. Weerdt uit Gronsveld meldt een dode Das langs de rechterkant van de oprit tot de A2 in het Mariadorp. Voor de 3^e opeenvolgende zondag zie ik geen Dassen op een burcht waar zij moeten zitten!
- 17.08 Irene Edens constateert nog een dassenkraamburcht. Na 3 maanden vergeefs observeren op die plek nu Pa, Ma en 3 kleine kleintjes leuk bezig gezien.
- 20.08 Een fraaie Hazelworm kruist mijn pad op de Savelsweg.

Jean Creuwels, met dank aan de melders

Vakantiewaarneming:

Onze vicevoorzitter had in Oostenrijk op 25/7 bij een wandeling in de Vorderkaserklamm (Lofer in Salzburgerland) een ontmoeting met honderden *Erebia aethiops* (lokaal genaamd Graubindiger Mohrenfalter), die vervolgens bovenop de wandelaars gingen zitten.

Maarten vd Sande

Zorg om de Steenuil

De Werkgroep Vogels van IVN-Eijsden beschermt nu al 16 jaar de Steenuil in Eijsden en omgeving. Met dit artikel wil zij daar meer bekendheid aan geven. Tevens wil zij hiermee vrijwilligers uitnodigen om mee te komen helpen.

In Eijsden en omgeving hangen ongeveer 30 nestkasten speciaal voor de Steenuil. Toen er in vroegere tijden nog volop hoogstamboomgaarden en kleinschalige boerderijen in Zuid-Limburg waren, was er voor de Steenuil genoeg plek om te leven en te broeden. In de loop der jaren hebben de steden en industrieterreinen zich uitgebreid en zijn boerenbedrijven veelal grootschaliger gaan werken. Vooral in Limburg zijn veel hoogstamboomgaarden veranderd in laagstamboomgaarden. Door al deze veranderingen is er veel leefgebied voor de Steenuil verloren gegaan en ging hun aantal in Nederland zo sterk achteruit dat de Steenuil al sinds 2004 op de "Rode Lijst" staat. Op die "Rode Lijst" voor vogels staan de Nederlandse broedvogels die in hun voortbestaan bedreigd worden.

Natuurbeschermers maakten zich zorgen over deze ontwikkeling en gingen speciale nestkasten ophangen voor de Steenuil. In Limburg stimuleerde vooral de stichting IKL (Instandhouding Kleine Landschapselementen) het ophangen van steenuilkasten in de nog overgebleven hoogstamboomgaarden in Zuid-Limburg. De in 1996 opgerichte vogelwerkgroep van IVN-Eijsden kwam in contact met het IKL die de steen-

uilkasten ter beschikking stelde.

Zo zijn in 1998 Frans Dassen en Wiel Wijckmans samen met hun helpers begonnen aan het beschermen van de Steenuil in Eijsden en omgeving en sinds die tijd hangen de nestkasten verspreid over een ruim gebied; van Navagne tot Mesch en het Savelsbos.

Steenuilen zijn trouw aan hun partner en hun hele leven verblijven zij in hun leefgebied, hun territorium. Gemiddeld leven Steenuilen 2½ tot 3 jaar maar onder veilige en gezonde omstandigheden kunnen ze wel 12 à 13 jaar worden. Aan hun nest stellen zij geen hoge eisen, maar willen wij het Steenuiltje voldoende bescherming bieden dan moet hun nestkast wel aan speciale voorwaarden voldoen wat betreft veiligheid en een ruime plek om te broeden. Na het ophangen van de nestkasten wilde de werkgroep graag te weten komen of er ook daadwerkelijk in genesteld werd. Hiertoe werden jaarlijks tijdens het broedseizoen alle terreinen waar de nestkasten hingen bezocht en op eieren en/of kuikens gecontroleerd. De bevindingen werden in een overzicht bijgehouden.

Uit die overzichten gedurende de periode 1998 t/m 2011 blijkt dat de Steenuiltjes het werk van hun beschermers in dank afnamen. Van de 28 kasten waren er gedurende die periode 21 meerdere keren gebruikt om in te broeden en er jongen in groot te brengen, weliswaar met wisselend succes wat het aantal eieren of jongen betreft. En sommige kasten waren niet elk jaar bezet maar wel bleek duidelijk dat de kasten hingen in een geschikte leefomgeving voor de Steenuil.

Maar hoe weten we of ook werkelijk alle eieren uitkomen, of de kuikens voorspoedig opgroeien en het nest verlaten? Zijn de jonge Steenuiltjes gezond, krijgen ze voldoende voedsel en gaat er niet veel broedsel verloren door rovers? Allemaal vragen waar je als beschermers van Steenuilen antwoord op wilt krijgen om ze nog beter te kunnen beschermen.

Daartoe is de vogelwerkgroep in 2012 overgestapt op een nieuwe methode van nestkastenonderzoek, het zo geheten: "Broedbiologisch Onderzoek". De nestkasten waarin gebroed wordt, worden tijdens de broedperiode 3-4 keer extra bezocht. Nauwkeurig wordt bijgehouden in welke kasten eieren gelegd worden en hoeveel er daarvan zijn uitgekomen. De jonge Steenuiltjes worden gewogen en de

lengte van de vleugels wordt gemeten. De gegevens worden ter plekke ingevuld op de zogenaamde "nestkaart" en thuis verder verwerkt in de landelijke website van Sovon (Stichting Onderzoek Vogels Nederland). Met deze nieuwe methode valt goed vast te stellen of het broeden gelukt is en worden meer gegevens verkregen over het aantal daadwerkelijk uitgevlogen jongeren.

De jarenlange inzet van de steenuilbeschermers om de Steenuilen in de omgeving van Eijsden aan nestgelegenheid te helpen is zeker succesvol te noemen. De Steenuilen maken ruimschoots gebruik van de opgehangen kasten. Zonder deze hulp zou het aantal Steenuilen in onze regio beduidend lager zijn. (Hun aantal wordt momenteel geschat op ongeveer 30 paren). Met de nieuwe methode, het "Broedbiologisch Onderzoek" dat meer gegevens oplevert over het broedresultaat wil de werkgroep de komende jaren voortgaan. Dit werk wordt door een vaste groep enthousiaste leden van de Werkgroep Vogels van het IVN-Eijsden gedaan, maar uitbreiding met meer helpers is zeer welkom. Heeft u belangstelling om mee te helpen of wilt u eerst meer weten over het werk van steenuilbescherming door deze werkgroep dan kunt u contact opnemen met:

Frans Dassen ✉ fr.dassen@kpnmail.nl
Philippe Meijer ✉ meyer_terhorst@hetnet.nl

☎ 043 4091283 of
☎ 043 4572370.

Lydia Lippens

Zomer 2014: Record nat en Oostelijke vossen gezien

Donderdag 12 juni 2014. Vleermuizen foerageren langs de oostflat van het Veldje en scheren vlak langs de ramen. Een leuk gezicht als je aan de andere kant van het raam zit.

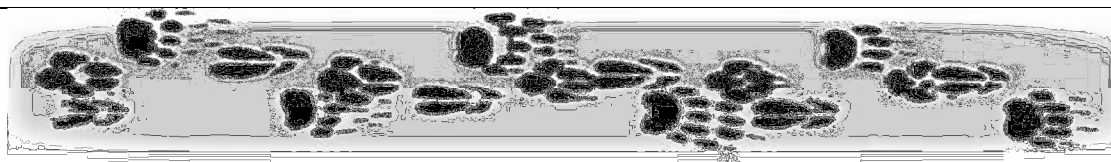
Vrijdag 13 juni. Hoge UV-index. Op zoek naar Dambordjes op de Sint Pietersberg. Minstens twee stuks zijn er aanwezig. Er staat ook het roze Muskuskaasjeskruid (met hulp van Ivo gedetermineerd). Ook wordt er door mij al een Koevinkje gezien.

Woensdag 18 juni. Naar Terworm, voorlichting door de Vlinderstichting over het lepenpage zoekproject. Rond de boomtoppen van de daar aanwezige lepen is de zeldzame lepenpage te zien, ook op deze dag worden er exemplaren gezien. Een verrekijker is hierbij wel gewenst.

Donderdag 19 juni. Visarend bij de Maasplas noordwaarts van de schaatspoel in de Eijsder Beemden, gezien door Larse Claessens.

In de avondprocessie in Luik ter gelegenheid van het feit, dat 750 jaar geleden Sacramentsdag voor de hele Latijnse Christelijke wereld werd voorgeschreven als feestdag. Sacramentsdag was enkele decennia daarvoor al ontstaan in Luik en hierin wortelt ook onze processie.

Zaterdag 21 juni. Kolibrievlinder op Lavendel in de Ursulinenstraat. Bruin Zandoogje, Koevinkje en Zwartsprietdikkopje in de Eijsder Beemden. Echte zomervlinders zijn dat. Gascognes gekocht bij Waterval aan de Breuster-

straat, de ouderwetse spekkers. Bericht gezien dat Nederlands record Meerval 2.27m zou zijn in de Maas bij Venlo. Eijdsense vissers hebben het ook al over een exemplaar van 2.14m hier in de buurt. Ook hoor ik verhalen over Futen die in de Maas naar Zwartbekgrondels duiken.

Zondag 22 juni. De processie van Eijdsen trekt door de straten langs de Maas en dan de hele Diepstraat omhoog. Een mooie route is dat.

Maandag 23 juni. Zo te horen zijn de "póólfers" en de "léém" goed droog in Caestert en Breust, getuige de harde knallen van het "kaoëmere sjeute". In de Cramignonstraat dwarrelt een papiertje met Bronkmuziek over straat: "De Musch". Dat gaat bij de verzameling lootjes, consumptiebonnen en strikjes.

Dinsdag 24 juni. Enkele leden van het Jonkheid van Eijdsen nemen de veerboot en doen even "la rive gauche" aan.

Woensdag 25 juni. Een collega neemt kersen mee: "Pater van Mansfeld". Ook bekend in Eijdsen.

Donderdag 26 juni. De lepenpage-zoektocht op de Bemelerberg levert een Dambordje op en lichtblauwe Eikenpages in de boomtoppen. Erg leuk. De lepenpage wordt echter niet gevonden.

Vrijdag 27 juni moet ik de Bemelerberg op tijd verlaten, het wordt onweersachtig. Wel nog de Groene Specht en een Eekhoorn gezien. Om 17.15u komt er wat hagel naar beneden, rond 17.45u is er zware regen en om 18.35u veel bliksem in Eijdsen.

Morgenrood

Zaterdag 28 juni. Bezoek aan Rolduc. Zware regen daar. Vroeg in de avond zit er een Steenuiltje op het plaatsnaambord van Mariadorp langs de Rijksweg. Ook "Katuilke" genoemd, naar het "miauwende" geluid dat hij voortbrengt. In Gronsveld heet hij ook "Koéts", mogelijk een klanknabootsend woord voor een onderdeel van zijn roep ("Koéts-kwie"). Hier is wel wat fantasie voor nodig. Zuiver klanknabootsend zijn bijvoorbeeld de "Oehoe" en de "Koekoek" (een "onomatopee" heet dit dan).

Donderdag 3 juli. Warme dag en avond. Mooie rups in de tuin. Van een nachtvlinder: de "Plakker".

Vrijdag 4 juli. Zeer warme dag. Bijna 30°.

Zaterdag 5 juli. Grijze dag. Riviergrondels ("Goe-ovies") in de Voer bij Laag-Caestert.

Zondag 6 juli. Berichten over zeker twee Europese Wilde Katten in het Drielandengebied bij Vaals.

Maandag 7 juli. Alweer lekkere kersen bij Waterval: de "Koningskers", goede smaak en niet waterig.

Dinsdag 8 juli en woensdag 9 juli zijn echte regendagen bij niet meer dan 15°. Het regent zelfs "bläöskes" in Margraten. In Noordoost-Nederland (Nieuw-

Beerta) hebben ze 26°. Er komt een beek langs de Bukel af met veel geruis, de regenbuffers aan de Voerenweg en bij Libeek-Sint Geertruid lopen vol. Onderaan Hakkeknoep is er een “voorde” of “gué” ontstaan waar de beek richting bos stroomt. Een brede beek stroomt over een kiezelbed. Zo zag het er ooit ook uit bij het “brökske” tussen Eijsden en Visé, daar waar de boerenkarren door de Berwijn heen reden.

Donderdag 10 juli. Zomerse dag. Marie-José en Toos Creuwels zien een Koninginnenpage en Kolibrievlinder op de Buddleia achter het Veldje. Met de fiets naar Maastricht. Grote grijze Baars met zwarte strepen en rode vinnen in de vijver bij de Bordenhal. Op de terugweg Stekeltjes in de afwateringsbeek bij de Zeep (nabij de Köbbesweg).

Vrijdag 11 juli. Alweer veel warmer in Oost-Groningen dan hier en in Zeeland (28° om 20° om 18°). Wel op de fiets naar de Markt in Maastricht gegaan voor een partijtje Inktvis.

Ook op 12 juli zijn er zulke verschillen met Groningen. Hier in de buurt is het weer niet veel soeps.

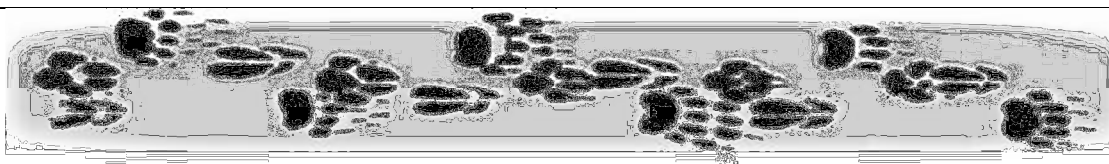
Zondag 13 juli. Dag van de Kers in Alden Biesen. Veel oude rassen, ook geheel gele kersen zoals Gelbe Knorpelkirsche en Gele Krakkers zijn er te vinden. En zurig Kriekenbier van “Noordkrieken”.

Maandag 14 juli. Vijf Alpenwatersalamanders in regenpoelen op Ternaaien (onderaan de St. Pierre). Dan naar Eben-Emael. Bericht op de autoradio dat er een nieuwe vlindersoort is gezien in Nederland. Ik denk dat er gewoon ergens een apart vlindertje is gezien en vervolg mijn weg. Bij thuiskomst blijkt het te gaan om een instroom van Oostelijke vossen uit Scandinavië. Het betreft een dubbelganger van de Grote Vos, maar dan met een iets rodere kleur, andere vleugelranden en gele poten. Ze blijken te zijn meegekomen met de warme oostelijke stroming waarin Noordoost Nederland een paar dagen eerder verkeerde, terwijl het zuiden grijs en koeler weer had. Vooral in het Zwanenwater nabij Callantsoog in de Kop van Noord-Holland worden er de nodige gezien. Reden om eens richting Zwanenwater te gaan voor een korte vakantie.

Woensdag 16 juli is het al zover. Bezoek aan het Zwanenwater levert meteen 3 Oostelijke Vossen op. Het zoeken is niet moeilijk. Er staat een hele groep waarnemers om de Balsempopuliertjes heen, waarop de grote vlinders neerstrijken. De Heivlinder en de Eikenpage zijn er ook te zien, terwijl boven onze hoofden een vlucht van 24 witte Lepelaars laag overvliegt. Topdag!

Zaterdag 19 juli is het tot in het Waddengebied zeer heet. Zelfs in Den Helder wordt het 34.7°. Hoek van Holland spant de kroon met 36.5°.

Zondag 20 juli. Bij thuiskomst horen we dat in Eijsden die dag weer een wolkbreuk is geweest. De buffer aan de Voerenweg is alweer helemaal vol water.

Dinsdag 22 juli. Het weer knapt op. Bezoek aan Posterholt, de enige plek in Nederland waar Donker Pimpernelblauwtjes (Roerblauwtjes) voorkomen. Deze Blauwtjes laten hun larven verzorgen door mieren en hebben de donkerrood bloeiende Grote pimpernel als waard- en nectarplant.

Woensdag 23 juli. Bezoek aan het Weerterbos. Zeer warm, tegen de 30°. Zwarte Ooievaar en Grote Zilverreiger in het natte gebied. Vele grote nachtvinders scheren door het bos ("Hagehelden"). Verder Landkaartjes, Oranje Zandoogjes en Citroentjes gezien.

Donderdag 24 juli. Zomers weer. Ree aan de zuidkant van het Tiende Vrij. De buffer bij Hoog-Caestert is nog steeds een Eendenmeertje. Andere zomers lopen hier Levendbarende Hagedissen rond. Zondag 27 juli. Diepstraatfeesten. De warmte is doorgedrongen in de huizen. Zo zeer zelfs dat je er moe van wordt. Kolibrievlinder op de Gele Buddleia aan de Vogelzang. Onweertje om 22.26u.

Maandag 28 juli. Mooie verse Distelvlinder op Buddleia achter het Veldje.

Dinsdag 29 juli. Eindelijk 2 Spaanse vlaggen gezien op de telroute op het Tiende Vrij. Eentje op Koninginnenkruid en eentje op Buddleia. In de tuin 20 rupsen van de Wapendrager (een nachtvinder). Na felle zon wordt het alweer onweersachtig met windvlagen erbij.

Woensdag 30 juli. Vertrek voor vakantie naar het Zwarte Woud. In het grensgebied tussen Colmar en Freiburg heel wat Ooievaars op een weiland langs de weg. In de avond meteen maar "Zander" (Snoekbaars) op het menu.

Vrijdag 1 augustus. Een Buddleia in het plaatsje Menschenzwand helemaal vol met vlinders. Veel Atalanta's, Kleine Vossen, Dagpauwogen, een Gehakkelde Aurelia en zelfs een Koninginnenpage. Dat zie je bij ons toch niet in die mate. Zeker dit jaar niet. Op een bergweide drie soorten Parelmoervlinders: Keizersmantels, Grote Parelmoervlinders en zelfs een Adippevlinder (tegenwoordig Bosrandparelmoervlinder genoemd). 's Avonds maar eens een Forrelletje op het bord.

Zaterdag 2 augustus. Vele Keizersmantels op een Buddleia in het bos nabij Sankt Blasien. Ik tel er 6! De Dom in dit plaatsje is van binnen van wit marmer en is gebouwd naar het voorbeeld van het Pantheon in Rome.

Zondag 3 augustus. In Meerssen schijnen de straten rivieren te zijn geworden. Meer hierover horen we wel als we thuis komen.

Woensdag 6 augustus. Hoogveenwandeling bij Bernau in het Schwarzwald ("der Zauberwaldpfad"). Allerlei bijzondere soorten komen hier voor zoals de zeldzame gele Veenluzernevlinder, de Lynx en het Auerhoen. Het is geen

vlinderweer, maar toch zien we een Keizersmantel en waarschijnlijk ook een Erebia. In een zeer klein bergstroompje zwemt een Forel en zonnende Hagedissen zien we ook.

Donderdag 7 augustus. Terugreis eerst door een stortbui bij de Titisee (14°), dan in Oost-Frankrijk wel 27°. Veel Ooievaars onderweg.

Vrijdag 8 augustus. Bij het Gaia-park in Kerkrade worden Europese Rivierkreeften uitgezet. Deze inheemse rivierkreeft kwam vroeger door het hele land voor maar was vrijwel uitgestorven door watervervuiling en door de Kreeftenpest die was meegekomen met Amerikaanse rivierkreeften. Er was alleen nog een populatie van deze grote kreeften op een landgoed bij Arnhem aanwezig. In het verleden werden deze kreeften gehouden omdat ze graag werden gegeten door de adel. De vele kreeften sinds begin jaren '70 in de Maas betreffen allemaal Amerikaanse rivierkreeften.

Alweer stroomt de regenbeek langs de Bukel na enorme regen.

Zondag 10 augustus. Onstuimig weer door de restanten van de tropische storm "Bertha".

Maandag 11 augustus. Herfstig weer met hagel in Banholt. De heer Thijssen vertelt dat de Huiszwaluwen van Trichterweg en Vogelzang al van begin vorige week weg zijn. Zijn er minder insecten in de lucht door de stortbuien? Op de elektriciteitsdraden bij Warsage ("Waeësj" in dialect) verzamelden ze zich ook dit jaar weer massaal. In mijn zeer jonge jaren zag je dit ook in Eijsden.

Dinsdag 12 augustus. Om 19.40u. Eerst "kermis in de hel" (zon en regen tegelijk), dan een dubbele regenboog in het Oosten.

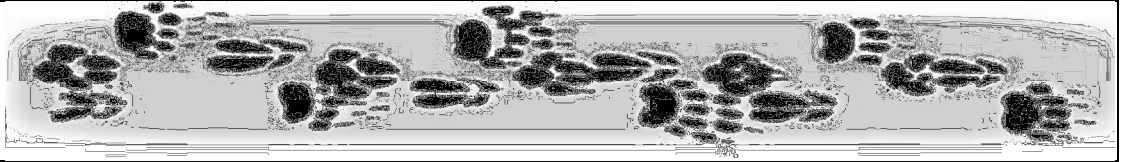
Donderdag 14 augustus. Natuurbericht: ergens in Zuid-Limburg werd een Grote Vuurvlinder gezien (op 8 augustus). Het betreft hier de Ardense variant van deze soort ("Carueli" genoemd). De ondersoort "Batava" komt alleen in het natte gebied op de grens van Overijssel en Friesland voor en is daarmee mogelijk de enige dagvlinder die alleen in Nederland voorkomt en verder nergens anders. Medio juni van dit jaar werd er in Zuid-Limburg nog een andere bijzondere Vuurvlinder gezien: De Rode Vuurvlinder. Verrassingen blijven dus mogelijk! Vincent Gustings fotografeert een Morgenrood bij Evolène in Wallis, Zwitserland. Ook zo'n enorm mooie oranje vlinder uit dezelfde groep vlinders, waartoe de vuurvlinders behoren.

Zaterdag 16 augustus. De heer Schroen ("van Sonja") vertelt over de Meervallen in de Maas en dat er vrijwel geen Alver ("Ejbelke") meer te vinden is bij Eijsden. Roofblei komt tegenwoordig wel veel voor.

Zondag 17 augustus. Kermis op Ternaaien. Cramignonmuziek over de Maas en kleurige jurken te zien.

Dinsdag 19 augustus. Koude dag met zware regen (in Margraten).

Zaterdag 23 augustus. In de middag eerst heerlijk aan de Maas met zon en watervogels. Later weer onweer met zelfs hagel in Margraten. Dat ligt dan ook weer 100m hoger dan Eijsden in het dal.

Maandag 25 augustus. Jan Janssen van de Breusterstraat 3 meldt dat om 6.30u een Torenvalk een nog jonge Merel pakt en deze gaat ontveren om op te peuzelen, midden op de Taxushaag aan de voorkant zijn huis. Dat zie je nooit van zo dichtbij! 's Avonds in Eijsden onophoudelijke regen.

Dinsdag 26 augustus. Alweer kan ik foto's gaan maken van de waterstroom langs de Bosrand.

Woensdag 27 augustus. Eekhoorn in het groen vlakbij de kerk van Mheer.

Vrijdag 29 augustus. Vincent Gustings ziet 12 Ooievaars vliegen boven een wekje bij Wijlre.

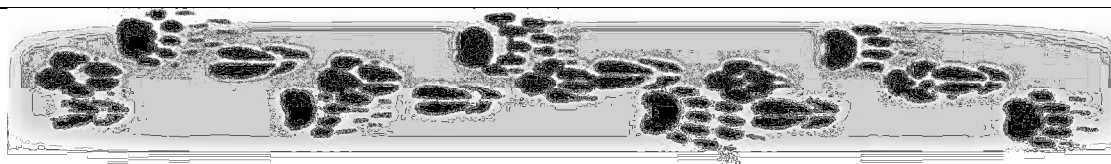
Zondag 31 augustus. Kermis in Eijsden en Banholt. Gevierd met vlaai. Ik herinner me dat de Vroenhof in mijn jonge jaren vol

stond met attracties en dat 's middags in de Christinakerk de Egidiuszegen werd gegeven. De weerkundige zomer wordt 's avonds afgesloten met regen. In Zuid-Limburg waren de drie zomermaanden samen recordnat. De neerslag zat zelfs opeengehoopt in juli en augustus. Nog nooit sinds minstens het begin van de waarnemingen werd er zoveel regen afgetapt. In het gebied Beek-Genhout en Schimmert zelfs 517 millimeter. De Bukelbeek stroomde op nog meer dagen dan in dit stukje is opgetekend.

Donderdag 4 september. Deze nazomer moet ik maar eens uitgaan op een bootje voor op de Maas. Dit om beter grotere vissen zoals Meervallen te kunnen zien op plekken waar je anders niet kunt komen. Zwemmen is hiervoor geen optie. De heer Peusens (opgegroeid in Oud-Eijsden) vertelt nog maar weer eens hoe er in de jaren '50 en '60 werd gezwommen in de Maas. Daarvoor werd een aparte slag gebruikt: de "Maossjlaoëg". Deze werd zo genoemd door degenen die in de rivier zwommen (ook in andere Maasdorpen zoals Elsloo). Als er tegen de stroom in moest worden gezwommen dan ging men hierbij vrijwel geheel op de zij liggen. Een Olympische sport zal de Maasslag wel nooit worden. Indien de sportleraar destijds vroeg wie er zwemmen kon (in het Sportfondsenbad in Maastricht) en de Eijsdenaartjes demonstreerden hun kunst, dan betrok de leraar zijn gezicht. Een nieuw bootje geeft mij nu dus hoop voor de waarnemingen in de herfst. Wat mooie waarnemingen betreft, sinds enkele dagen worden er weer zeldzame Staartblauwtjes gemeld in Zuid-Limburg...

Jacques Piters

Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!

Ziet u wat bijzonders in de natuur? Maakt u iets bijzonders betreffende natuur en/of milieu mee? Zet het op papier of laat het de redactie weten. Dat kan ook via onze IVN Eijsden internet pagina's: op de home-pagina staat onderaan een knop waarmee op een eenvoudige manier waarnemingen gemeld kunnen worden.

Ons mededelingenblad is voor en van de leden!

Hebt u foto's, dia's, natuurtijdschriften, natuurboeken die u kunt missen? Van harte welkom.

Jean Creuwels

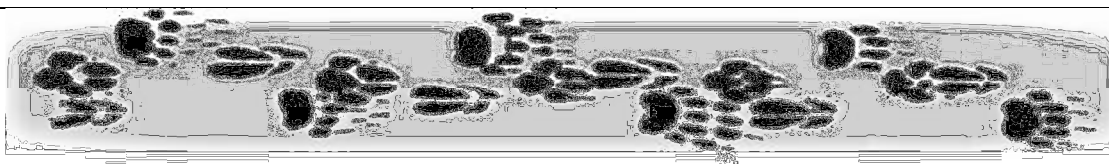
VOOR DE KNUTSELAARS

De winter komt er weer aan en dan is het zaak om de vogels de winter door te helpen.

Als je nog wat overbodige spullen in je keuken hebt liggen is een eenvoudige voedersilo snel gemaakt:

Johan Stoffer

DUURZAME DINSDAGINITIATIEVEN 'HELDEN' VAN DE SAMENLEVING

Staatssecretaris Wilma Mansveld heeft namens het kabinet op dinsdag 2 september de Duurzame Dinsdagkoffer in ontvangst genomen. Deze koffer was gevuld met ruim 220 duurzame initiatieven van bedrijven, organisaties en burgers. De inhoud van de koffer geeft het kabinet een beeld van de duurzame trends in Nederland. Staatssecretaris Wilma Mansveld complimenteerde de initiatiefnemers en sprak over de 'helden' van de samenleving. Ook gaf zij aan dat vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een aantal initiatiefnemers ondersteund zullen worden.

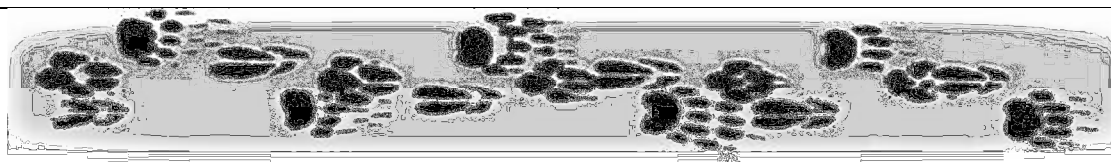
In een dialoog tussen Tweede Kamerleden, initiatiefnemers en het gelegenheidskabinet van People, Planet en Profit door Duurzaam Overleg Politieke Partijen (DOPP) werd het

voorstel voor een duurzame macro-economisch verkenning omarmd door een aantal Kamerleden. Ook werd er aangedrongen dat bij duurzaam inkopen door de overheid meer aandacht moet zijn voor duurzame initiatieven.

De Duurzame Troonrede is dit jaar voor de derde keer uitgesproken door Urgenda directrice Marjan Minnesma, nummer 1 van de Trouw Duurzame Top 100. In de troonrede deed zij een oproep om *"de muur tussen de 'gewone mens' en de 'activist' af te breken. We moeten en zullen allemaal onderdeel worden van de beweging die leidt tot een volhoudbare en rechtvaardige samenleving en circulaire economie voor iedereen. Ook de muur tussen 'de wetenschapper' en 'de activist' mag worden geslecht. De beste wetenschappers op het gebied van klimaatverandering zijn vaak het meest ongerust. Maar velen durven dat niet hardop uit te spreken. Het wordt tijd voor veel meer 'scientivists'."*

Tevens riep Minnesma iedereen op om te laten zien en horen dat we het helemaal anders willen. Bijvoorbeeld tijdens de People's Climate March in het weekend van 21 september, die in de grote steden over de hele wereld wordt gehouden om verandering af te dwingen.

Kijk voor meer informatie op www.duurzamedinsdag.nl

HET BESTUUR

Voorzitter:	Vacature	
Secretaris:	Jacques Piters Vogelzang 15 6245 BS Eijsden	tel. 06 445 91 557
Penningmeester:	Jean Creuwels Cuyleborg 65 ^e 6228 BE Maastricht jeancreuwels.ivn@gmail.com	tel. 043 361 61 95
Vicevoorzitter	Maarten vd. Sande JP Sweelinckstraat 56 6245 GW Eijsden	tel. 043 409 48 61
Lid	Suzanne van de Wiel Reijershaag 77 6228 HB Maastricht	tel. 043 361 17 18
Verenigingslokaal:	"De Dassenburcht" Breusterstraat 27 (Souterrain, achter voormalig klooster) Eijsden (Treffersteeg)	

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht/Venel	Jean Creuwels	361 61 95
"De Woelratten"	Maarten vd. Sande	409 48 61
Lezingen	Jean Creuwels	361 61 95
Vogels	Philippe Meijer	457 23 70
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	An van Santen	409 46 72
Flora groep	Tineke de Jong	352 11 09
Gebouw	vacature	
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen t.n.v. IVN-Eijsden:

Giro rekening: NL05 INGB 0000 927056 Onder vermelding van reden betaling.

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur- worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl .